

Rozemarijn (*Rosmarínus officinális* L.)

Het is te kostbaar maar anders had ik deze tekst met bijbehorende illustratie graag een geurtje mee willen geven, de kostelijke geur van rozemarijn. Als ik langs een struikje van deze bijenplant loop kan ik het niet nalaten om even met een hand langs de bladeren te strijken en te genieten van die heerlijke geur, die ongetwijfeld meegaat als de bijen op de bloemen nectar verzamelen.

Eenzame plaats

Rozemarijn is een lid van de lipbloemenfamilie (*Labiátae*), en neemt binnen de familie een eenzame plaats in, want het is de enige soort van het geslacht *Rosmarínus* L. De plant is van oorsprong afkomstig uit Zuid-Europa en Klein Azië en is reeds in de Oudheid in cultuur gebracht. Omdat zij hier niet erg winterhard is wordt zij vaak gebruikt als potplant.

Smalle bladeren

Een rozemarijnstruik kan één tot twee meter hoog worden en heeft rechtopgaande dicht tegen elkaar staande takken, die bezet zijn met lange smalle zittende bladeren. Als ze nog jong zijn, zijn de takken vierkant en hebben een zachte beharing, later worden ze kaal en krijgen een loslatende schors. De bladeren hebben een langgerekte vorm, van boven zijn ze glad en de onderkant is bezet met een dichte beharing, bestaande uit sterharen en klierharen.

Bewegingen tijdens de bloei

In de oksel van de bladeren ontwikkelen zich korte bebladerde loten, aan het eind waarvan de bloemen staan. De bloeiwijze heeft de vorm van een schijnscherm. De hoofdbloei valt in de maanden maart en april. De bloemkelk heeft een klokvorm en is tweelippig. De onderlip is in tweeën gespleten en de bovenlip heeft aan de punt drie tanden. De bloemkroon is blauwviolet en heeft een buisvormig deel dat even buiten de kelk uitsteekt. Verder heeft de bloemkroon een boven- en een onderlip, de eerste iets teruggebogen de andere met een grote middenlob en aan weerskanten daarvan iets kleinere zijlobben. Behalve tweeslachtige bloemen komen er aan de plant ook eenslachtige voor, waarin de meeldraden ontbreken. De tweeslachtige hebben twee meeldraden, die aan de bovenzijde in de bloemkroon staan ingeplant. Aan het begin van de

meeldraden heeft zich een aanhangsel gevormd, dat een overblijfsel is van twee, niet tot ontwikkeling gekomen, meeldraden.

De stamper is lang en heeft een ongelijk gevorkte stempel. Zowel de stamper als de meeldraden zijn tegen de bovenlip gelegen. Tijdens de bloei komen ze in beweging, eerst buigen de meeldraden omlaag, in dat stadium staat de stamper met nog gesloten stempels recht omhoog. Nadat het stuifmeel is vrijgekomen en eventueel door insecten is meegenomen, gaat de stamper zich tussen de beide meeldraden door krommen en spreiden de beide stempels zich. Nu kan stuifmeel van bezoekende insecten worden opgenomen. De overdracht van het stuifmeel gebeurt nototrib, dat wil zeggen dat het stuifmeel via de bovenzijde van de insecten wordt overgedragen. Het notum is het rugschild van de bijen.

Honing van uitzonderlijke kwaliteit

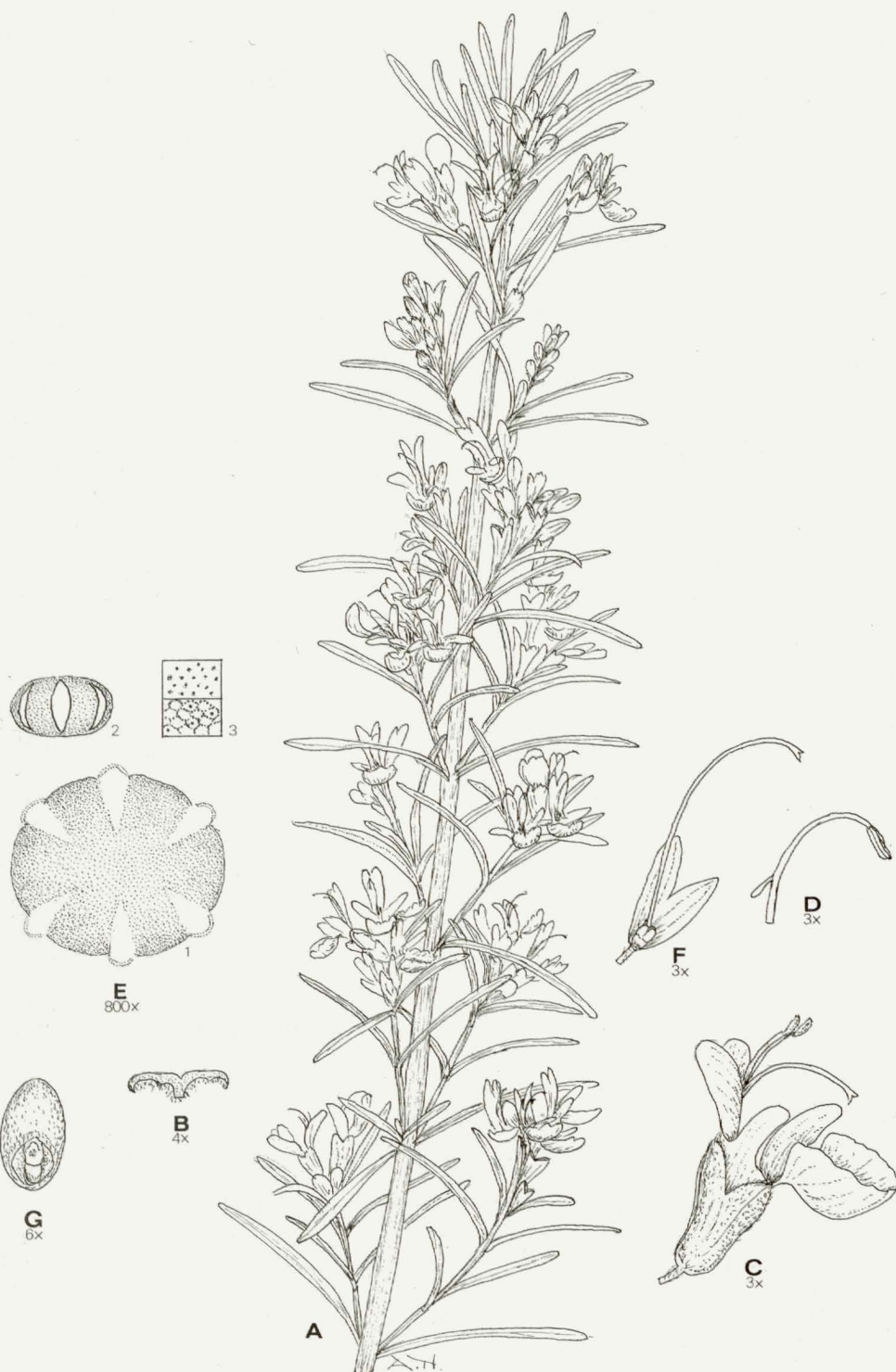
Het nectarium is onder in de bloem gelegen. Gezien de plaats waar het stuifmeel op de bij wordt gebracht, ligt het voor de hand dat voornamelijk nectar op de bloemen wordt verzameld. De honing is van uitzonderlijke kwaliteit. Reeds in de eerste eeuw van onze jaartelling werd de rozemarijn om haar voortreffelijke honing als bijenplant aanbevolen door Lucius Junius Moderatus Columella, een in Spanje geboren Romein, die later naar Rome vertrok. Daar heeft hij twaalf leerboeken geschreven over de landbouw. In zijn tiende boek, waarin hij bijenteelt behandelt, geeft hij aanbevelingen voor de bijenweide. Hij rekent daarin de rozemarijnhoning tot de edelsoorten, naast die afkomstig van onder andere tijm, marjolijn en steentijm.

Geneeskrachtig

De plant bevat vluchtige oliën met geneeskrachtige eigenschappen. Ook in de cosmetica wordt er gebruik van gemaakt. De bladeren geven aan gerechten een bijzondere smaak.

Vermeerdering

Uit het vruchtbeginsel vormen zich maximaal vier nootjes, waaraan, als ze afvallen, een deel van de bloemas blijft hechten. Mieren eten van het aanhangsel en zorgen, als ze de nootjes meenemen, voor de verspreiding. Rozemarijn laat zich ook heel gemakkelijk vermeerderen door stekken.

Rozemarijn (*Rosmarinus officinalis* L.)

A tak met bloemen; **B** doorsnede blad; **C** bloem in het vrouwelijk stadium; **D** meeldraad;

E stuifmeelkorrel: **1** polair, **2** equatoriaal, **3** korreloppervlak; **F** stamper; **G** nootje.